

בנותי וכלותי השמרו לכם חלילה וחלילה. אזהרות שנה כאן, זרזו אחר זרזו, דכל מקום שאתה מוצא נדר ערוה שם אתה מוצא קרושה ועי' בוערות דבש, ידברו רזי עמדין ז"ל בחלוק המצדק מה שמרעישין בתוכחתם, על האביה אשר מניחין בנותיהם, ללכת כאחת בנות ארץ הפרוציות, יבמלבוש עוות, יחיטאין כזה בני דברים, (א) על האזהרה לבנות ישראל שתהינה צנועות,

בנותי וכלותי השמרו לכם חלילה וחלילה. לנצרות טפה מבשרכם. על ידי קיצור מלבושים בנהוג. חזו לא תהיה כזאת בגדולי בירתו ומבייש שתזהרו מריעות נשים רעות. שמיציאים

(ב) שעי"כ מגדיל היצוהר על אנשים, יבמשלו בני אדם עי' הרחורו עבירה, כגמי שבת דף ט"ב ע"כ ישם, מבניסין בהם היצוהר כארם וכי, יכתענית דף כ"ד, כרכי ייסו בן יקרה, מצינו שאמר לבתי שיבי לעפרך, ואל יבשלו בך בני אדם, על שאדם אחד אמר אם ללקחה לא זכותי, לראותה לא אובה וכי, יא"כ כמה גדיל היא הצניעות לבנות ציון, ירו מה שאמרו בסופה דף י"ז, שכר גדול לצניעותא שיצאי ממנה מלכים ונבואים ע"ש, יאלו שהן פרוצין עי' קיצור מלבושים, (ג) עיד מיספית חטא, להכשיל בני בותה, ועל שמחת מריעות לרבים להוכיח שיש נגד ערוה, ואפשר כנגד שלש חטאות אלו כתב רבינו ז"ל ג, אזהרות, ביין שבא להזהיר בפרט לגלות מטפח (א) מבשרכם עי' קיצור מלבושים. יהיא המביאר בש"ע אי"ח סי' ע"ב, דטפח מגולה במקום שראוי להתכסות, היא ערוה, כגון אלו הבנות ההילכות בזרועות מגולות, יכרומה, מלבד הפרוציות, יעוות, אשר אצל בנות ישראל לא יראה כן, ועיין אה"ע סי', קט"ג, דרעיותיה מגולות בשוק, נקראת עוברת על דת, יעבירה גוררת עבירה, יניתנין גם מבשיל בביתם על ידי תפילה והזכרת השם, אשר מזכירין לפניהם, במביאר שם בש"ע כנהיג, כיומר לא האמר מפני שבכר רבי הפרוציות, יחמנהג כן יהיה זה ככפות ידים, אשר דרכם לגלות, ע"כ קאמר רבינו ז"ל כנהיג, אף אם הוא נהיג כן, מכל מקום פרוציות היא, כיון שהיה אצל אבותינו, יבנות ישראל הצניעות, דרבן לבסות, ולא יענה על דעת לימה, מחמת פרוציות הדור, יהיה ניתר הערוה של תורה חזי, יבגמי בסנהדרין דעל הרבנים הנהגין ברע אין להשגיח, דקשר רשעים הוא, יאינו מן המנין, ולא תלכו אחרי רבים לרעות, יבמעשה ארץ מצרים לא העשי, אף אם נהיג כן, ומכל שבן שתזהרו מויעות נשים

(א) דברו רבינו ז"ל פה צריכין לי עיין, דהנה הרמ"א ז"ל פוסק בשם י"א בא"ח סי' ע"ה, דרוקא באשתו, אבל באשה שאיני שלו, אף פחות מטפח היי ערוה, ינחה דרבינו אית ליה כרעת ביח, וכן הסכימו כמה אחרונים, דאף באשה אחרת דיקא טפח היא ערוה, מב"מ ע"כ לא פליגי אלא לענין ק"ש, אבל לאסתכלי יאיסורא בי"ע מדין, כגמי מפורשת ברכות דף כ"ד, ואמת הכאר היטב מביא ראיה מהאי גמ', גם נגד ביח דפחות מטפח הוי ערוה אף לק"ש ע"ש, יבכ"מ אף מאן דפליגי לא פליגי אלא לק"ש, (עיין א"ר פ"ג מה"ש), ירבינו ז"ל דלא קאי אק"ש יבטט טפח יצ"ע.

שמיציאים

נשים רעות. ענין הרעיות או התחברות

למי שאיני הולך בדרך הישרה כבר

הזהיר על זה הרבה ישלטה המך עמי השמים. יאמר או תך בדרך אתם. מנע
 הגלך יכו (משלי א') ואמר באיזה רשעים את תבא וכו', (שם ה') יאמר
 הולך את חכמים יחכם, יריע בסוהים יריע, (שם ט') יאמר לך מנגד ראיש כסוי
 יכו', (שם י"ד) יעיד הרבה מקראות, וכן רבותינו ז"ל אמרו, החק משכן רע,
 יאל התחבר לרשע, פוי רע"ב ז"ל שך אמרו חכמים כל המתדבק ברשעים
 אעי"פ שאין עושה כמעשהם נוטל שכר כיוצא בו, למה הרבה דימה לנוכח
 לביתו של בורסי, אעי"פ שלא לקח ממנו כלום, מי"מ רוח רע קלט והוציא
 עמו ע"ב, והכין דברים אליו, וכבר אמרו בהרי הוצא לקי כדבא, מנא הא מילתא
 דכתיב וכו' (ב"ק דף צ"ב), ומאריך על זה ברמב"ם ז"ל פ"ו מה' דעות, ולא יענה
 על דעת להתחבר לרשע, באמרו שע"כ ישוב איתו בתשובה, יישיב איתו לא
 לא כן רק הוא ילך אחורנית, כמבואר זה בספר החנוך, ובמדרש חזית בזה הלשון
 מהחלה נקרא והונדב, בשבא לאותו מעשה, מנע ממני את אחת הנקרא יונדב,
 שנאמר בהתחברך לרשע, מכאן אמרו חכמינו ז"ל, אל יתחבר אדם לרשע אפי'
 לקרבו לתורה, (ילקוט יהושע ג') יפרשתי בזה הקרא (משלי י"ב), חמד רשע
 מצוד רעים, כלימר שהחמרה של רשע הוא, לצוד גם אחרים לרשעתי לתכלית
 זה, ע"ב ישריש צדיקים יתן ע"כ מקדים תחילה היצו"ר הנקרא רשע כגמרא סיכה
 שירש ממעשה צדיקים, אי שמראה לי פנים לשם שמים, שע"כ ישוב איתו
 גם אחרים לתשובה, אי שמקדים מעשים לפרסם, הרי זה הוא צדיק גדול,
 יאף על פי כן עישה כן, יעל בו פנים תחלה לעשות מצודה, צדיק להיות
 שורש צדיקים, ולבסוף צידד נפשות לשחת, יע"ב עיקר אזהרתו של רבנו על
 התחברות לאנשים מבני אפיקורסא בני חידוש אמונה, ולנשים מזהיר מרועות
 נשים רעות — יחבט נא יראה את המראה הגדול הזה, אשר רבינו ז"ל מרעיש,
 וקורא לאותן נשי ישראל נשים רעות, ומזהיר אפילו מרועות שלהם
 יאיוהו נשים שמיציאין אפילו שער אחד חוץ. (ישועי) יעקב אה"ע סי' כ"א יכו',
 הרא דבר הוא יצריך להיות, חמא גדול יפרצה גדולה בהאי איסור, לפי דברי
 רבינו הארי, כי לא היה דרכו לחפליג באיסורים, ולהיסוף בחיטות יתרות,
 כנודע מאיכות תשובותיו, ולכבר איסור הגדול הזה, כתבתו בתשובותיו בס"ד
 תשובה גדולה יאריבה, יאמרתי להדפיסי פת, אך גדול אחד הו' יאריך ימי
 יעין לי ומנע אותי, שלא אכתוב שום דבר ע"ד פלפול יחידה, כי פן יאילו
 יבא אחד, לשפך סוללה לרחות ראוה אחת מהאיתות, אי דבר מדבר, יע"כ
 יעשה לו פרצה פתוחה להיות כיפר הכל, כפרט בעוה"ר בדיה הוה שכיחן
 לומדים חורגנים, וכן לומדים חקרנים, חצי כיפרים, יגותנין שמם עליהם פשטנים
 והעיקר לומדים שהם גם בעלי אפיקורסא, יחכמת חצינית, אשר בתיכם הר'
 התורה כעם נחש ככפופה אחת, ובאלו כל תחבולתם הוא, להביא היתרים
 חדשים בעולם, ליתן יד לפשע, תורה בלא יראה שמים סם המיה לי ילשכני,
 (הענין דף ו'), יכוין שעבר אדם עבודה ושה נעשה לו היתר, יע"כ מנעתי
 בעת הדפסת קונטרס הלל, על דין פריע ראש, ואשים עצמי כהרש לא אישמע,
 יאציע שירש הרין כפשוטי, כיוצא ששים יוסקים והמעין וכן אישורי. — שירש

האיסור בנמי כתיבית דף ע"ב במתני/ יאלי ייצאית שלא בכתובה, ואחת מהן יוצאת וראשה פרוע, ימקשינן בנמי פרוע ראש דאורייתא הוא, דכתיב ופרע את ראש האשה יתנא רבי (ר' ישמעאל), אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש, ותרצין מדאורייתא קתה (רד"ד המינה על הכפה עיין ש"ס), שפיר דמי ידה יהודית אפי' קתה נמי אסיה, אמר ר' אסי אריה אמר רבי יוחנן קתה אין בה משום פרוע ראש, הוי כה ר' וירא הובא אילומא בשוקא דת יהודית הוא, יאלא בחצר, איב לא הנתת בת לאברהם אבינו שישבת תחת בעלה ע"ב הנטר, יע"י נדרים ל"ט (יפו) חצר כתב בירושלמי, ופוסקים, אשר הוא סגור ימטיה, כאשר עידני בארצות המערב, שאין רבים יוצאין ויכנסין, דאליב דיני כרשיה הרבים, ככתוב בירושלמי, ובש"ע סי' קצ"ו סעיף ד', כתב בזה הלשון, ייצאות בשוק, אי למבוי מפילש, אי בחצר שרבים בוקעין בו, ואין עליה רד"ד ככל הנשים, אע"פ ששערה מביסה במטפחה, תצא בלא כתובה, ומצוה עליי לנרשה, יכתב הרמ"א ז"ל על זה שם, ייבול לנרש בעל כרחיה, ואין בזה משום הרם דרבינו גרשון, ע"ב דבריו השיע הלכה למעשה, (א) אמנם בחצר שהיא יהיא לבד, או לדעת ירושלמי יסמיך יכיה ובש"ע סי' ט', דגם שם אם הילכת בלא קתה יוצאת בלא כתובה, אך שיטות התוס' כתיבות דע"ב שם אינו כן אא"פ בלא קתה בחצר, אין בו דין פרוע ראש, לענין שתצא בלא כתובה, דא"כ לא הנתת בת לאברהם אבינו, וישבת תחת בעלה, דהא וימנין שלא יהיה לה הרד"ד על הראשה, ייצא איתה ברא כתובה, ויהיה קלה כענינו לנרשה ולהפסידה כתיבתה, וזה אין דין פרוע ראש שתצא בלא כתובה, אמנם איסור פרוע ראש אף בחצר, לית טאן דפליגי, כמביאר בהד"א בירושלמי, יגמרי' דידן חולק על ירושלמי, דלירושלמי בלא קתה בחצר, יש לה גם דין פרוע ראש, ולהפסידה כתיבה, ולגמ' דידן אין לה דין פרוע ראש, אף שהיא איסור, מכ"מ לא להפסידה כתיבתה, דאליב לא הנתת בת ישיבת תחת בעלה, ובש"ע אה"ע סי' כ"א כתב בזה הלשון, לא תלכתי בנות ישראל פרוע ראש, אי פנייה, ואי א"א, פ"י בב"ש פנייה היינו שנעשית פנייה, כגון ארמנה ונרושה, והמנ"א סי' ע"ה מפרש פנייה ממש, יהיא בסתירת קליעיתיה אסיה, אף בפנייה וכלא סתירת קליעיתיה, אין אסיה אלא בא"א, אין אני נהנין איסור בפנייה בלא, אלא קיבל בב"ש, יע"י מהח"ש יוד אפרים, והרמב"ם ז"ל בחבורו פ' ט"ז מה' אישות נקט לא תצא אשה בראשה מנולה, פירש ראשה פרוע, ראשה מנולה, וע' פרש"י ז"ל חולק דף ע"ב ע"ב, מפורעת מנולה וניכחה, כמו ופרע את ראש האשה עכ"ל, ילענין השערות היוצאות חוץ לצמיתתה, יתן אלו הנקראים (כ"א האר או טילך האר), הצימחין אצל כמה בני אדם טיל העורף, וכן אין לדחתה, יש להסתפק

(א) יבנמי סנהדרין דף ק"ז אמר רב אין בן פלה אשתו הצויתה, אמרה ליה ידענא הולדתי מנישתא קדישתא ניהו יכתיב, (לא יכנסו אם אני פרוע ראש) אמרה ליה תיב דאנא מצילנא דת, אשקתיה, חמרא יארייתיה יאננותיה, גיאל, איתוביה, אכבא וכתרה למינה כל דאתא חוניה, דדר, אדהכי והכי אבלעי להי ע"ב, טיבך דבכחך שיש יוצאין ויכנסין דיני כהה"ד בב"ש, ודאף עדת קרב הוי ביהדי שאיסור מביעה הנה, יע"י אה"ע סי' כ"א סעיף א' קי"ל אסיה לראית שערה אף הרא"י אסיה ע"ש.

לב העיברי

להסתפק אם הם בכלל שעה ראש, או כשעה פנים, נשאל על זה שאלה למחרים אלשקיריא סי' ל"ה, והשיב שבארץ אדים אשר נהני בזה לבסית, ע"כ גם לורעיהם דין ערוה יש עליהם, ומחוייבין לבסית איתם, ואסור לקרא כנגדם, אמנם בקצת ארץ ישמעאל אשר לא נהנו אמיתיהם לבסיתם מעולם כהאר באנר כאשר נהנו בארץ אדים, אין עליהם דין ערוה, ימית לקרא קיש כנגדך, וכתב שאותן נשים אשר באים מארצותם, אל ארץ אשר לא נהני לבסית איתם, אם אין דעתן לחזור מיתרין, ובעצם הם רק שעה פנים יהמט"א ז"ל אהר שהביא דברי מהר"ם אלשקיר ז"ל, מסיים להלכה לאסיה, אף איתן שערוה ילא ודאה שום שעה, ומביא ראיה מויהר פ' נשא, וע"ש סע"ק ד', וכן רבינו ז"ל בתשובתינו סי' ל"ז מסיים בזה הלשון, על דברי מהר"ם אלשקיר ז"ל, א' הכפל היוצא כל שום שעה, בשום מקום בראש ופדחת, בנשואה אפילו בחדר, ערוה הוא, אם לא שיש לה מטפחת בראשה, ובשוק וחצר של רבים גם כובע, ואמנם בשורה שעה שבין און לפדחת, בארצותינו שהמנהג ע"פ זוהר, יבפרט לפי רשבים, שאין כאן מחלוקת, איכ איסור גמור היא, ויש לחוש לרביצת האלה האמירה בויהר הנצל וכו', עכ"ל וכתבתי אפס קצתו משרשי פרטי דינים אלו, ומה שלפנינו אין לנו אלא דברי ש"ע ורמ"א ז"ל, מה שפסק נגד הני נשי המגלין פלגי דראשה, או ביהר ראשה, שעה הראש ממש, וע' תשובה מאהבה סי' מ"ג שכתבאר שאין חילוק בין כולה או אפי' מקצת דמקצת, הגלוי ראשה, לרין פריע ראש, ואין צורך לפנים, זה מה שניגע לשורש האיסור בעצם, יעיד מבשילים רבים עכירה גזרת עבירה, היצאין מהאי פרצה, הא' כיון ששעה באשה ערוה כדרשי מקרא (ברכות כ"ד), יק"ל בש"ע סי' ע"ה שאסור להזכיר את ה' נגד גלוי שעה באשה, כמה חטאים גזריות אלו נשים לבעליהם יאנשי ביהם, ועל סעודה, ועל חתונה, וכדומה במקום אשר מוזכרין ש"ש לפני שעה, ערוה דאיריותא, ומחטאין רבים, ומכשול ב' ויצא מואת הפרצה גלוי שעה, הלא נידע איבית רוב המקואות בעת, בפרט בקהלות קטנות ויישובים, אשר שיכרין שם בבירות שיחין ומעורות, ורוב פעמים אין מניעין המים לכשיעור הקצוב בש"ע סי' קצ"ח ואין סמיכת הוהר, אלא ע"י פישוט גופן כוהק, (ובאמת כמה מקואות שלא

או מעולם תמהתי על דברי מהר"ם אלשקר ז"ל, אף שלדונא אין לני נפוקתא ברעת יהודאי, מה שלא קימ"ל בן כש"ע כהדוא, ומ"ש יהודאי אשר היה קודם רבינו בעל ברין, ומכואי בכמה מקימות, וכאן לא הוכרחו יעין בזה ש"ע ח"ט סי' כ"ה סעיף ב' וברמ"א ז"ל שם, מסום המיה הוד לוי מאין יש סמך להקף נגד משנה מפירשת, עד שבא לרדו תשובת מהר"ם אלשקר ז"ל בעצמו, וראיתי שבאיתה תשובה (יעין דת"ם א"ח סי' ל"ז) לא הביא סמך לאיסור, רק מנמו ברבית מ"ה, והביא הוהר, ומחוק האיסור בארץ אדים, כמה קבלת אבותיהם, ועל זה מבוא כמה ראיות מ"שם יפסקום, ש"שם אסור לקרא קיש כנגדך, והמהדרי מאד שלא הביא שום הוכחה, ממשנה גמ' מפירשת, דבתובית דף ע"ב, ש"ב עיינתי באיתה תשובה הויכח ימצאתי כהדוא באמצע תשובה שדן רק בחצו שאין בו דין פריע ראש דאיריותא בנמי דוקן, יעקר דיניה ככ' מביאר לפנינו בפנים באר הויכח.

כהגון נמצאים כדרי הזה, מחסרין ידיעות המורה, וראוי להרעיונים בלעז אשר
 מודדים בהבליהם, יאשר ניתנו עליהם עול דרך ארץ, כיון שהיו פורקין על
 תורה, עזב אין מניעין להלכות מקראית, יעיני עכ"פ בש"ע הרב בעל תניא
 סוף ה' נדה, שם קוצר הדברים על איכות המקרה, ולעיון גדילו פהרה סוף ה'
 בסוף התשי, ובש"ע סוף ה' סעיף ט' להסיר המבטולים, ולתקן המעוות)
 יאך אפשר לעיון היטב כי"ב כלילה בפרט, שלא תצא שעה אחת למעלה מן
 המים, ובכמה מקראית שהם בתחתיית הארץ, באמת ציה רבינו ז"ל במקומי
 להמשגיחות על המקרה, שאם תבא אשה בעלת שער למבילה, שתתן על ראשה
 (נעצהי"ב) סככה, אשר ציה רבינו לעשות, שלא יהיה בה חציצה, והסככה הלא
 היתה מינחת תמיד בבית הטבילה, ולא היו מניחין למביל בעלת שער וילת עם
 סככה הלא, להגן בעד איסור כלה עכ"פ מה דאפשר, או ובשאר מקומות מה
 עושים, יעיד הנשים האלו מיחוס שערים הרבה בשיחה (פאמארע), ובדימה
 דברים משימך, יא"ב אף דאיכא הפיפה סמיך למבילה, מכ"ט נשאר דבוק כ"ט
 משימך הרוב, או שמדובקים עי"ב שתי שערות זו בזו, וחוצין בענין טבילה,
 כמביאר בש"ע סוף קציה סעיף מ"ד, יא"ב מה זו טבילה, ואם בכלאים הקל
 גורו על נומא שלא יעלה על בשרו, (ע"ו יומא ע"ט ע"ש), ק"ח איסור הנדה
 החמירה ונזרה קרובה בו והמבטול ג' דע שאין אני מדברים פה לפני קלום.
 אלא לפני שלומי אמיני ישראל, והנה איתא בגמ' (יומא מ"ז) במעשה דקמחית
 דזכתה רזי כהנים גדילים סבניה, ושאלו איתה במה זכות לכהן, אמרה מעולם
 לא ראי כיתלי ביתי שערות ראשי, וכוונה נשא הטיבא כמנאי סוף ע"ה, כתב
 שאלי הנשים המוציאין אפילו שעה אחד, מוודקין בנים רעים, (והואין בעונים
 מעת שנתדבו בעלות שעת נהרבה הפרוץ והפרצות בישראל בעתה"ה) ושם
 יורמין מסבניה ישאר צרות בבית, (ולעולם אין להבוא איה מרשעים גמורים,
 החיטאים ביד המה, אשר עליהם נאמר מדוע דרך רשעים צלחה, כי הם בכלל
 מה שאמר קרא, וישלם לשונאי אר פניו להאבידו, פירוש רשאי ז"ל מרביתו
 הקב"ה משרם לרשעים שבה איהו מצות אשר עשה בעתה"ה כדי להאבידם
 לעה"ב, (סוף יאחזקו) אמנם להוראים במקצת, כל האימור הקב"ה יורקן הוא
 ייתרו היו, מאריך אף יבכה הנה (ב"ק מ') וא"ב מי שיש לו אמונה, ומאמין
 בדברי רבינו ז"ל, ואם ידאת ה' אפס קצתי בלבבי, ושאיני מימר להכעיס, מי
 היא זה יעשה מעשה לפסול דעני אהרני, וייומא שם ע"ו מהרש"א ז"ל, למה
 שאלי לקמחית ולא לאביהם, במה זכה רבנים באר, יתורן מפני שעיקר ידאת
 הבנים, הרי במעשה האם, עזב שאלי אמם, יעין מדרש משני לא על קרא
 משא

או כ"כ יורד סוף קציה סעיף ט' וכלא"ה הן מיכלין פעמים כמביאר סוף
 דיני מתהילה טבלה בפשוטה, יאחד כך נזכרת את הסככה וזוכלת עיד
 הפעם, זה דבר בשעה המה מערכת הלמד, כלל קט"ו שמיבאים דברים אלו
 בע"ל יכן נרפס בשאלות הטיבות מהרש"ש בשם הגאון הקדוש בעל צמח צדק
 זצ"ל שעשו תקנה זאת ככתוב שם סוף ו' יס"ו י"א רצה להכחיש עדיהן של נשים
 שאי אפשר להשגיח, אם כן בעדות מיבחסת הוא מעין (שביעות מ"ז מ"ח)
 ולא ראי זה כראי זה, אך בטבילה כפילה לביע עדיף בזה.

לב העיברי

משה אשר יסדרתי אצלו יבין באקראי בנייתו תורה (ברכות),
ובכוח נשים צדקניות נאצו אחרונה עכשיו בעידוד הם מסעין ישרים
יותר לפסוקי הדור, כי מה יעשו הנשים, אם בהטא יסמחם אמן, וכן שניצין
יהדות בתוך לבנו, דאי העינו שעבדו ורעו יהיו טובים ממנו או אמן אך
משורש נפש, אשר משריטין דאבות, לא יצא צפונם יתת, שלש דגה ארץ,
שלשה ממשילים גדולים, אשר גדלים החטא הזה, מלבד האיסור הגדול בעצם
אשר עליו פסק השני והרמז זה, שמעיה לגדש אשר בו בעיני, כמא בתורה,
אף בזמן הזה, וא"כ מה תבין כמה גדול המשלח, יתבין גם דברי רבינו אשר
כתב עליון נשים העויות יסודות אף מדועת שמה, החטא הואן
בעינים אף כמה גדולי תורה, מנכרה איהם מן העולם התחתית, האשני השני
כי אחד שגנו יאחד מוד בתורה השם נאמר במתנין, ומה גדולי תורה נלמדו
בעדות, בדין הזה, כחטא זה, ע"י מעשה בפועל, אי על ידי דשחקן, שמע מינה
דנחמא להו, נקרא החטא על שמה בפרתו של האבוע, עיקר יושלשו פד
דבועה שם, הישרדו שני של איתו צדוק בתענית, על שמה מהל, איתו הוא
הילוכו השם שאין לו בפרת כל שחברו בישין משמועת, וכן שחברו אומרים
שרו ליה מארי הפלוג, (וימא דה פ) ק"ח לעקר, בדין הלשין ישראל, ה"ל
יחסות את ישראל אהרי כל אף נכח, ולכל כבוד, העין הגדול הזה, מביאן
איהם הוב פעמים רק הנאה אשר עמה אמרו בפרתו, כל המתקנה דאי
לגדעו באשר, והוא מאים בעיני יאין עימד בתחית דמרים, (גמרא סוטה),
דק בשביל פחותה כבוד משורש ע"י יצאת ע"י בלה דק בשביל איתו
יתבועו במ איתו אשיר, דקנים, אי שישחקו מהם אפוקוסים, בשביל זה עינים
על עימדי תורה, ומחלקי שם הו בפרתו, אף שידעין שאמר דוד, מלכות
ע"ל דים הליצוני עד מאד, יתחזק לא נמות, ואמר ישיהו כי יישני שיע
ונגות שיתו שבה יבין, וידעין שמה הסעו מתחיל השני, מה שישור לב
התורה, השם מתחיל יהודא מן תימא אית, הו יו כנסת, יבין, השני מתחיל
וא יתבויש ממנו אדם, השועין עליו בעבודת הו, יאף גם זאת גם דגו
אנשים מני דק ע"י הוצות, אשר שמעי בושם במושג רעים, קום נשים
אשר אמרו הוה שדעין קבות, נשים שחציות הו, (קודשין פ) שיש דתורה,
שע"י מפרים יליצנות הנשים, העוה, וקרדו העם, מלצין, הו, לב משה
דבני

או סיפר לי גדול אחד יצא מתלמודו רבני דהו, שפעם אחד דרש
רבני יחזיקו בתוכחה על עין גלוי שיע בנשים, ואמר דק דרשה, דאי אף
הקנים שבישראל ידעו אף שעבדו רעים שורעם אחרים ימינו דמרים
מהם, וא"כ אי מנחה רבה אשר אשר מליות שעדות, ראשה, לא יצא ממנו
דק הגין, ענה על זה המאד, הגבור בעיני שלמי דמה הו, בתוך בפרתו,
מה זה דק הגין, לא יצא מהל דק מפרים, יבני מהל מהל יצא, יבני
של ראשונים בעיני הגבור השפכר, בעיני שרמי דמה הו, הו ע"י רבני דהו
לא דרד כראי על דמה הו, יאיתו מהל המספר הו, שם באיתו מעט, ורמזים
מה אפרו נכדית הו, ודעין כפדע ראש, כשיאית, כמיר, ורמזים הו
מרים פ"ט ה"ה).

אפילו שעה אחת חוץ א) וגם רבני פריעת שחק, יבדאמר קרא אל בפאה נברית אני אוסרכם באיסור נמור.

אפילו שעה אחת חוץ. כינת רבני ז"ל בזה לאפוקי מהר"ם אשקוד ז"ל אשר הבאתי לעיל אשר טעי בי בפרישתאא כמי שמוסיק רבנו בירוש דבריהם בתשובה, ולאסור אף הני שערות כן אין לפדות, אשר אינם מניק שערות הראש, אפילו

א) זיה לשון הרב שדה חמד אסופת דינים. מערכת ד/ אית א/ דת יהודית, וינאה יראשה פריע, מה שכתוב מן כשיע אהיע סי' כ"א סעיף ג/ לא תלכנה בבית ישראל פריעת ראש בשוק, אהר פנייה יאהר, אשת איש, ע"ש סבא' הוטב יבפתחו תשובה, אין ככלל פנייה אם הוא בתולה, ורק בתולה שנתארסה הביאו מחלוקת ע"ש, ידבר זה הוא פשוט בעיני, ומאחד מעיבתי דרך העיר הני יהיא קצת למדן שיעתי שמנהג מקימו שגם הבתולות מוכות ראשן בצאתן למבוי ושיק, יתנה על שראה פה בתולות ויצאות, במבוי פריעת ראש ע"ש שמארך בדין זה ומפלפל הרבה בכל אית א/ :

ובאות ב) כתוב מעולם לא ראיתי נשים הנשואות ישמלות שער ראשן, גם אין מיציאית שים שערות להתנאות בהן, כ"א הבתולות בעידן בבית אביהן, ומנהג יפה היא, ויש מקצת נשים שלוקחות משי שחרר ומשימות בפדחתן כדי להתפיות, ואפילו בזה רע עלו המעשה, שהראוין טיעין בתן יסיבתן ששערות שלהן הן יכו', בן כתב הרב כנהוג, כסימן כ"א יכו', בשם הרב, משא' מלך בתורת המנהגים הקדוה, ויהרב מים רבים כמי' לו הביא מה שכתב הרב משא' מלך יסיים, ז"ל אם דבר בזה היא רע בעיני הרב הג"ל, מעתה אועיק חמס ירוב על קצת מקומות שנשים נשיאית שמתקשטות בשערן ממש הדביק לראשן, ומראית השערות לעין כל, או לעינים שבך היאית, יאי' לנו מיום הדון והתיכחה, ומלכד האיסור ע"פ הפוסקים עישים ג"כ פגם למעלה כמי שכתוב הרב הלבויש אהיע סי' כ"א וכו', לכן השימעו ישמע והחודל יחדל ועליהם תבא ברכות טוב עכ"ל, וכעיר הזאת נשו הספרדים נוהרות מאד מלגלות שערותיהן, כאשר ראי מאבות אבותיהן מימי קדם, אך מקרוב התחילו קצת לפרוץ גדר זה והחדתו עליהם בדרשיתו ביים הדון שכל באו עולם עיבורים כבני מדין יהודעתי, להם אשר דברו רבני רבני קדושים מוסר השכל ע"ז, הם אמרו כי עין זה טרם מנפה לעולם, כי מנפה ר"ת ספנו גילוי פאת הנשים, גם שער אשר במספר קצין כ"א כמס' של מנפה (עם הכילול) יגורם ויקר השער איתיות שער, יסכיא רעש בעולם איתיות שער רעש יבעלה שיש בידי למחות ביד אשתו יאיני מוחה נקרא רעש, שער איתיות רעש ישער באשה ערוה ר"ת שבע רבניו שתהרד לשבע מדרגות גהנם שנפל בהן אבשלום שנתנאה בשערן, עיזיש יכו', יעיד הגדתי להם מעשה רב בעיר גדולה שאלשינקו יע"א בשנת בת"ר שראי רבני העיר יבראשם הרב הגדול מיהר"א קיבו בע"פ מחבר ספר שער אשר, שהתחילו קצתם לפרוץ גדר בעיני גלוי שער אשר ושינוי לבישיהן שהם גי'מים לגלות כל הראש או לכל הפחות קצת משערות האשתיהן ועל זה

לב העיברי

אפילו שעה אי במגיא זיל זיזה, וכמשמעת הנמי דיימא, יעיין תשובה מאהבה
סי' מ"ח, וזה לשון הוזהר: נשא דף קב"ה, תונכא ליתו על האי בר נש, דשבק
לאנתתיה דתתחוי משערה דראשה ילבר, ודא היא דגים לבנייהו, דלא יתחשבין
בדרא, וגרם מלה אחרא דשרי בביתא, מאן גרם דא, האי שערה דאותחויין
מראשה

לבשו בגדי קנאת הו צבאות והסכומי לאסיר איסר את רביש הבגדו הנל יעשי
הסכמתם בחרם גמיר ובגורת נח"ש, יבאו על החתום כל הכמי ידבנן גם
מטיבו העיר שלא לשנית כלל, לא בענין המלבושים ולא בנימוי שער אפילו
קצת מחיין לצמתן, ואשר יעשה בודין ולבבו פונה היום באמרי בני אין
איסור בזה הרי הוא סופרש ימיכדל מעדת ישראל ימין יאפיקורס הוא, לא
יאבה הו סלוח לו יכו, והעבירו קול כרוזא במחנה העברים להידיע לכל קהל
עדת ישראל הסכמה הלוי, ולא היה פוצה פה ומצפצה כי כל העדה כולם
קדושים, ואמרות טהירות אשר דיבר בקדשו הרב מזהאר"ק הנ"ל הוא הם כתובים
ע"ם משא חיים, (למרן החב"ף) במע' הנז"ן אות ק"ן לך נא ראה להבית דב"ק
וכתב ישם דקצת חכמים בעיניהם שלמדו בכחירותם ושני יפירשי מדרך החיים
רצו לפקפק בהסכמתם ותלי עצמם באיין גדיל הרב מיהר"ם אלשקר, אמנם
טה עיניהם מראות מהשכיל לבוחם, יתלי בוקי סדוקי באיש אלהים קדוש,
עיי"ש במה שהאר"ך בזה לרחות ראותם עיי"ש בארובות, ימסק יכוין
שהלבוש הזה גורם מבשלה הזאת ע"כ החמירו בגורת נח"ש יכו עיי"ש כי
דב"ק, ואחרי שהודעתי כל זה ברבים שלמה נכנסו הרבנים באוני האנשים
אשר להם לב לשמוע, ומלבד שלא נפרין הגדר עוד אף גם מאשר פרצו כבר
שבו מדרבם ומעשיהם אשר לא טובים יכו, יבענין תשובת מיהר"ם אלשקר
הנ"ל מביא בשם שני צנתרות הרבנים הגדולים בדירנו הקדושים אשר
בארין המפורסמים בתורתם יקושתם, ימתוך דבריהם נתבטלו דברי החכמים
ההם, ודברי הרב הגדול מיהר"ק יבית דינו שרונים וקיימים, הראשין אדם
הגדול חתם סופר בחא"ח סי' ל"ו יכו (המובא בפנים לעיל) יסיום החתם סופר
אמנם בארצותינו שהאימית יוצאת פריעי ראש יאמיתנו לא יצאי יזהרו מאד
יחשו לדברי הוזהר יתקפירי ע"ז מאד יכו, הכלל היוצא כל שום שער בשום
מקום בראש ופדחת בנשיאה אפילו בחדרה עריה היא אם לא שיש לה
מטפחת בראשה יבשוק וחצר של רבים גם ביבע יכו, יש להיש לרביעות
האלה האמור בזהר הנ"ל ימי יתפין בכרכה ירחיק ממנו ע"כ מהח"ם.

והן שני לו הני הקדוש מיהר"ם מלובוויין בשו"ת צמח צדק חאה"ע
סי' לק"ט האר"ך מאד בדברי הרב מיהר"ם אלשקר הנ"ל יהבוא מ"ש הרי
מים רבים אצעק חסם יכו, וכתב דידאי לא איירי חסם רבים בפריעות
ראש ממש דזה דאזריותא היא במ"ש בכתובת דף ע"ב אע"כ מירי בענין
המנהג יתבוא מיהרמ"ל וע"ז כתב אצעק חסם יכו, ימביא ישם במה
ראשונים גדולים יאחרונים דכולם סיכרים כפירשי דגם במקצת שער היוצא
מצמתה איכא משים שער באשה ערוה יכו מאר"ך בפ"לילים ימסק הרב
שדה המד הרי לך שני נביאים מתנכאים בסניגין אחר דלגלית אפי' שעריה
דיוצאות חיין מצמתן אסור וכ"ש להיות ראשהוין פריעות כל הראש או
מקצתי

מקצתי האיסור המיר היא. גם הרב החמי תורה הביא דברי הרב כורך את אברהם יבין, וז"ל גם ראוי להודיע גודל המבשרה אשר זה כמה שנים שיצא הכרזו מפני א"א הגאון בצירוף שני כ"ד בחרם על הבישת נשים פאה נכרות וכ"ש גלוי שערות עצמן שאמרו חז"ל שער באשה ערוה יענין חרם הוא שנכנס כח עיני חרם, כדמ"ח אברים (חרם איתיות רמ"ח) יאך אפשר להפסיד הדמ"ח אברים משים גלוי השערות יבין עכ"ל ומכלל הדברים אתה תשמע דאף דפשתה המספחת הזאת (גרוי שער נשים) כנשי האשכנזים שבמקומות אלו היי (יפה בארץ ישראל נשי הכפרדים) לא כרצין חכמים עושים כן, שהרי שני גדולי הדור הדרתם סיפרי יה צמח צדק, צוחו ככריביא ע"ו, והרב לחמי תורה מעיד בגידורו שהחרמי רבני דגרו ע"ו יבין.

ושרה חמד באות ג) הוביח כראיית ברורות שאין להתיר הפאה נכרות לנשיאית אלא מכוסה תחת השכבה ועל ראשה רדיד ידלא בהמתור, כ"כ הרב פחד יצחק יבין, יב"כ הרבנים קהלת יעקב כמענה לשיין יבין, ישרו לב כמערכת הק"ת, יבעין משפט במס' נזיר דף כ"ח, ומרן היד"א ברר בו א"ח ס"ו ש"ג יבין, ומאלו הרבה בזה עיו"ש ישוב כתב דיש איסור מצד אהר, לפי שעושים זה משערות מתים והארץ במחלוקת הפוסקים הראשנים יאחרונים יבין, ומדוע נקף במקום שיש גדר שגדרו חכמים בפריצות יג"ע ידת יהודית לכן אם יש ביד כ"ד לחיים היינו לרבר על לכנס דברו תיבחת מיסר יניעו לבבם, יבין יבין, ופשיטא דבמקומותינו שלא נתפשט המנהג זה כבר קבלנו דעות האיסורים יאסור רפדיין גדר, וכבר כתב הרב כורך את אברהם הנז"ל דבמקומותינו לא נשמע ולא נמצא מנהג כזה לילך הנשים בכיסוי הפארק הנ"ל כלל, ואם המצא ימצא אהר מעיר פורצת גדר בטלה במיעושה וחלילה לנו מילכה מקלקלתא יבין בית ישראל נקיים.

עוד שם, יבספר **צמח צדק** על המשניות להגאון מליבאוויין כ"ו, כתב בשם ס' עצי ארוים כ"ו, הרי אינה יכולה לגלות שערה, ואטו מי לית ליה לרי מאור דת משה ייהודית, אלא וודאי כ"ו, א"כ אין ראייה מזה להתיר פאה נכרות. וכן אין ראייה כ"ו דו"ל דמירוי בפנויות שדרכן לילך בגילוי הראש יבין, עכ"ל הגאון עצי ארוים, והגאון צמח צדק העיר עליו וכ"ו ושוב כתב, וקצת ראייה דכפאה נכרות, לא שרי רק כחצר כ"ו, אלא דכפאה נכרות גם בחול אין סוהר רק כחצר, וכישועות יעקב ס' כ"א בתשובת הגאון נכד המחבר כתב, יאשר הוגד לך בשמי כי הקלתי כנשים לשאת פאה נכרות כ"ו שקר היגד לך ימעולם לא יצאו דברים האלה מפי להקל בפאה נכרות כ"ו, ילמען ברר הדברים כשמלת, הנני באתי בזה לחקור אחר מקור הדברים, יען כפי אשר ראיתי והתכוונתי, מצאתי כי נכיוו בזה רבים וכן שלמים כי לא ירדי. לעומק דניום אלו ילא בררו אותם בשרשם וכ"ו, יסיום ומצד הסברא אמינא לאסור פאה נכרות לפמש"ל בשם הרא"ש וכ"ו, דבאלו מלבד האיסור יש ענין פריצות, יא"כ כפאה נכרות, בין שאינו ניכר אם הולכת

לב העיברי

מראשה לבר ימי ע"ש, גם בפ"אה נכרית, אני אוסרכם באיסור נמור
(א) גם על דין זה כתבתי תשובה ארוכה, יכאן לא לדרוש קאתונא מטעם
הנ"ל, ואכ"א רק אפס קצתו משידש הדין, יהנה לאסור פאה נכרית, הסכימי יחד
נעל באר שבע הטובא כמ"א, ימהר"ם מינין, והר"י קאצנעלענבווען, והגאון
סיה יעב"ץ, כולם כאחד איסרין מן הדין לאשה, לישא פאה נכרית, על פי
ראיותיהם משי"ם, וסותרין כל ההיתרים עם ראיותיהם, ככתוב בארוכה
בתשיבותיהם, וטובא דבריהם בתשיבה מאהבה סי' מ"ז ימ"ח, יעיד מסכים
עמהם לאסור מהר"ם פאדואה ז"ל, שמפרין על המדה אפילו לאסור לקרא ק"ש
כנגדם, וכן אחריהם בעל עטרת זקנים, ובעל עצי ארזים, באה"ע סי' כ"א, וכן
התשובה מאהבה, כולם כאחד איסרין אתי מן הדין, אמנם גם בעלי עמידו
הוראה

פרועי ראש פרוצותא מיהו הוי כ"י חוק יאמין בתורת ה' אך ימים
בימינה כ"י.

עוד שם בש"ה, ומה שתקני הרבנים עלינו למעלה שלא לשנות
המלבושים להתדמות לעב"ם, דבריהם שרורים וקיימים, יהי מק"ק סקאלא
בש"ת, "בית שלמה" התמרמר מאד ע"ז, ותמה על חכם אחד מחכמי דירי
המפירסמים שהרפים בספרו לאסור לנשים לשנות מלבושיהם המלבושי נכרים
כ"י, מדוע לא הרפים והרעיש בספרו על הנשים שבמדינתנו, וביותר בעיר,
שהן לובשות מלבושי נכרים כלי שים אינם יתכרת, רק להתדמות לנכרים
לובשות מלבושי שחין תיפח רוחן, הוח יודאי היא בכלל יבחוקותיהם לא
כמ"ש מהר"י קולין יב"י, עכ"ל, יענין עיד בשורת תשובה מאהבה כ"י ע"כ
לקטתי קיצר אמרים מספר שדה חמד, ועיי"ש.

וז"ל מהר"י מינין ז"ל בדרשותיו דריש אי בסופו יהנשים שאין מדרבין
ללמוד תורה כמי שאמרו כל המלמד את בתי תורה וכ"י, הוהיר שישמעו לקול
החכמים, כי נשים דעתן קלה, ינשים להקל בדברים רבים, ע"כ הוהיר אותם
שישמעו לקול מורים, אף אם יורו להם לפעמים במה שלא יוכלו בעיניהם,
כא"י תאמר על דרך משל, שלא יגפו שער ראשם, ושלא יתקשטו בפאה
נכרית, כי שער באשה עריות, ולמראה עין יראה כא"י, היא שער שלהם
יאבותינו יאבות אבותינו הקדושים בכל קהלות אשכנזים, מחי בדודותיהם, שלא
ישאו על ראשם אפילו הבנדי ממשו שהגין שלי דימה לשער, הוא ידאי
מעלתם, כי במקום שניתנים נשי האימות לבסות שער ראשם, והאחיות נוהגות
כמו כן מלתקשט בפאה נכרית, יכבר הרחבתי הדביר בפסק אריך שעשיתי
בנדון זה ונתווכחתי בי עם המתורים להתקשט בפאה נכרית, ואין כאן מקומו
כ"י, זה יביוצא כ"י, נכ"ל בכלל, ישמעו ילקחתי גילוי שער וקשטו פאה נכרית
למשל כ"י בנות עירי נכשפות בזה מאד, עכ"ל מהר"י מינין ז"ל.

(א) א"י הן הדברים אשר ציה רבנו מאיר איש ז"ל לפני סיהי פרעי.
אחריו, יאמר בזה הלשון מה אציה לכם, שתלמדו בהתמדה, אי שתהיי עובדי
השם, זה הביני מנפשכם, אך זה אציה לכם מאד, תוהרי להיות עיקר
הרים על מנהג קל שבקלים, יהנשים ישמרי נפשם מללבוש פאה נכרית
הזי, עכ"ל הקדישה ציאת שכיב מרע.

היראה, מהנגדים להתיר, והן הנה בעל שלטי הנבדלים, הרמ"א, והלבוש ז"ל יחבל מבואר היטב בתשיבת מאהבה, ומסיים שם שאף המתירים לא התירו אלא פאה נכרית דוקא על הפנים, שלא כנגד שערות הראש אלא כשמי פאה הנקרא בל"א (הארלאקען). אבל במקום שערות הראש גם הם מידים לאיסור יבתשובה מזו העלה, שגם המתירים לא התירו אלא בפאה נכרית של חברתה, אבל מה שלוקחין מהנויות ימאין פשוטא שאסור, כי נידע לו שרוב שערות שלהם, באי משערות המתים בבתו היחאים (שפיטעלער), וא"כ כיון שפסקינן ביו"ד סי' שצ"ט, דשער מת אפילו של נכרי, אסור בהנאה, א"כ פגעו באיסור הנאה, (יבתשובה הבאתי כמה ראיות לשידוש איסור זה), ומסקי שם שהמקיל לא מקיל אלא בשער חברתה, או בפאה הנקראת (וידען שייטעל), והוא ממש, ע"כ דברי הפוסקים (עיין או"ח סי' ע"ה במג"א וע"ש בעמרת וקנים וכו' — יאשרו המינע ממני מכל יוכל, כי הסכמית גדולי ישראל בעלו תרסקי, לאסור אף מן הדין בעיקרה, וצאי לך בעקבי הצאן, אמותינו היו נכדלות מהם, א) ואל

א) נשים צדקניות שבוישראל איה הן, מה נאמר מה נדבר, איי שכן עלתה בימינו, יאהת לאחת כ"כ גברה החציפות יעוה, עד שבאיוהי מקומית הרימו יד במצח אשה ונתה למעט הגרה של עורת נשים ולהסור הצעיף אשר היה למחסה מלהסתכל בנשים עכ"פ במקום קדוש, והם רצו לקיים דברי רבותינו ממש בעקבא דמיטתא בית ועד יהיה לזנות, אחריו עיניהם ושרירות לבם הרעה, הוי הוי איך נתקיימי דברי זיה"ק, שגרים ביאת הגואל יהיה גמר בירר התקיעד ריזות אנשי דור הפלגה יאנשי סדים (כמיבא לקמן) ואיך רואין בעינים שנתקיים כדירנא, בדיה הפרגה בינו מגדל כתיב ויהי כל הארץ שפה אחת (בעת מדרבים עברית) וכו' פרשי מדרבותינו ז"ל שרצו לעשות מלחמה עם הקב"ה ע"ש, כמו שאמר מושים אקד יאחם עמי בביתו, כן היא מומת הרעה של הפיקרים המחרשים האלי, וכו' לא תשבענה עיניהם די שבע לראות ילהסתכל בכתו מברואיות, מה הפנים בכתו כנסיות למרות עיניהו במקומות קדושים, אין בזה הכנות ייהרין רק תכלית המביקש שי בינו מגדל כדור הפלגה — ולעקור שרשי תורה על מקום שבקדושה במיין, יהנה איתא כגמרא סוכה דף נ"א במתנתקן: יידדים לעורת נשים ומתקנים שם תקין גדול גמרא: מאי תקין גדול, אמר הוא שיהיו נשים יושבות ממשעלה יאנשים מלמטה, וכו', קרא אשכחי ידרשי יספדה הארין משפחות משפחות הם לבד ינשיותם לבד, אמרו יהא דברים קייה מה לעול שעסקים כהספד יאין יצה"ר מתגרה בהם אמרה תורה יאנשים לבד ינשים לבד, עכשיו וכו' ויצד הרע יולט בהם על אחת כמה וכמה, יפ"י המביים ז"ל על מתנתקן תקין גדול כדו שלא יוכלו האנשים להסתכל כהן וכן פסק פ"ה מהלכות יולב הלכה י"ב ועיין אכן הענה סי' כ"א וכמה קייה נדרש אכן כדור פרוץ בעיונותינו הרבים, ולמה לי להאריך בראיות על החציפות כזה, הלא הספר שערות הראש, לכל סי' שיש בו נצוין יהודית, עוד בלכחי בראיותי פדעה כיו ההמנא לעין — יאסור לכל בר ישראל להתפלל בבית מדי כזה אף אם שאר דברים הם בתקנם — ועיין עוד סימן ע"ה באו"ח ידע את אשר לפניך, זה לשון הוספת יו"ט פ"ה מ"ב דסיכה דברי המתחיל

לב העיברי

צואת משה

הו ימציאכם הן וחסדו והגדלו
בניכם וצאצאיכם וכו' על התורה
ועבודה. כאשר צוה הו אלהינו.
עמנו

יאל תמוש תורת אמך, ועיין חילוק דף
צ"ג, ובש"ע סי' ר"ה, שמנהג אבותינו
ג"כ דין הוא אצלנו, יש אומרים אף
מדאורייתא, ועיין ח"ס סי' ק"ו י"ד סיף
התשובה, שהעלה שמנהג אבותינו איסור
תורה הוא אצלנו, ועיין ובמות דק"ב,

ופסחים דף נ' יבר מן דין יבר מן דין, עיין גמרא כ"ט דף פ"ג, דינא
הכי, אמר ליה איך, למען תלך בדרך טובים. יב"ל, ידעיתם לא נשמע על אשה
שהולכת בפאה נכרית, שלא תלך בתה, אי עכ"פ בת בתה, אי כותה בנתי
שער ממש, יכבר אמרו חכמינו ז"ל, הרחק מן הביעור ימן הדימה (חילוק מ"ד
אדר"ג פ"ב באירוק), ועל כן קאמר רבינו על שער עצמי שמדינא לביע
אסור, לא בא אלא באזהרה ותורה, ולהרחיק גם מרועות שחוק, אך בפאה

נכרית שישנם דעת האיסור, ידעת המתירין, נקט אמנם אני אוסרכם באיסור
גמור, שאף שישנם דעת המתירין, אני מכבדים לדעת האיסורים יאנו איסור
אותם באיסור גמור, הו ימציאכם הן וחסדו. שלא ישאכם יציכם בשביל

שע"כ, תמצאו הן יותר בעיני בעיניכם, כי שקר חוק, במקום שאין יאאתיהו,
וכל אהבה שהיא תלייה ברכה פ"ו במ"ש בנין אהבת נשים מעד היצד סיפד
בטלה, אלא תבטחי דצינכם בשביל דציני של מקום, היא נטול רצון אחרים
בשבילכם, ימציאכם הן וחסד יב"ל, יברצית הו דרכו איש, לבסוף, גם אייבוי
או ישלימו אתה, במדרש אייבוי איש אנשי ביתו.

והגדלו בניכם וצאצאיכם וכו' על התורה ועבודה. פ"ו שבנות
זה תהיו זכים וזכים לבנים צדיקים יתחת, כגמרא י"מא ה"טל,
וגם היא מצוה בפני עצמה, אשר מצוה רבנו ז"ל, שיגדלו כל צאצאיהם
לתורה ועבודה, כי היא חיינו יאירך ימינו, וברא מוכה אבא, מה זרעי בחיים,
אף הוא בחיים, ינקט יצ"צ דשיב אין התורה פוסקת בדאמר הו כל שהיא
תלמיד חכם יבני יבן בני תחת, שיב אין התורה פוסקת מזרעי לעולם שנאמר
יאנו זאת בריתי יב"ל, אמר הו מעתה יעד עולם, (כ"ט דף פ"ה), כאשר צוה
ו אלהינו, בלימד באופן זה הגדלו צאצאיכם לתורה, כאשר צוה הו,
לא לקרדים, ולא להשתמש בתגא, גם כאשר צוה הו אלקינו ללכת במ,
לא

תיקון גדול, פירש רמב"ם כדו ישרא יסתכלי האנשים בנשים יב"ל, עד אמנם
הסתכלות בנשים מכוא יודו קלות ראש כי היא ימשול בך בתוב יעיד משים
קשוי לדעת ישמא יגדים קרי ה"ל, ב"ש בהצרות הו עכ"ל יע"ש -- הו יגדור
בעדינו מהרה.

א) נקט ישלימו אתי לשון עתיד, כי בידיא בתחלה צדיקים אין להם
מוניחה, כגמרא אם ראית תחת המדחמי ליה בני מתא, האי משים דמערין,
אלא משים דלא מוכח דהו במידו דשמיא, יבא מחליקת שהיא לשם שמים,
רק סיפא להתקיים לבסוף, אף אייבוי ירשעים ישלימו אתה, כי האמת אהוב
לכל, ואף רשעים בסוף מכוונין, למי האמת, ולמי הפסולים מהרו השקרא
אאנירהו ז"ל, סנהדרין כ"ט, יקישמא קאי.

יאל כחכמית האימית, יבשיע מי רמזו ילא לערב חזו חכמת התורה עם שאר הכמות, אשר עיזו לבסוף שפחה הירש גבורתה, וכס החיים נהפך לסס המית, וכאשר ציה הן אל תקרב אל פתח ביתה, אף אל הפתח — ימוהור רבינו, הגדולים על הקטנים, כי הקב"ה יבקש ודמים דמי הכנים מיד האבות, המיסרים איתם לחוק נבדית, כי הבן כאשר נתגדל א) בזה, כבר היא אנים יאכתינו נרמי לו כל אלה, אשר מסני אותו למולך, (כנמרא סנהדרין דף ס"ד) רבי הנינא בן אנטיגנוס אימר מפני מה תפסה תורה רשין מילך כל שהמלוכי עליהם וכי) יבן יבקש הו דמי נפשות בני ציון

א) אם תרצה לדעת עד היכן כחו של יין החכמות חציניות משכר, וכאשר העידה תורה כל באיה לא ישיבין, אספר לך, פעם אחד נסעתי דרך מקום ישיבה פלנית ישם היה נדע לי בחור אחד, מקדם בעל מעלות נייבית, ירא ישרם, ישמעתי עליו שבעת גס היא קירא בספרי לע"ז, וחשבתי בזה הירא ישלם, מעת אשר ידעתי, לא אשחית דברי בחנם, ע"כ הוכחתי איתו, יאמרתי לו גידול איסור עסקת חכמת חציניות, וקריאת ספרי לע"ז, ואך מינית משכר על בן אחי משיך ידך מהם, בעת אשר עיד בכחך לשוכ, ענה לו מיטב לו למית בחצי ימיו, רק שלא יבא לעה"ב כלא בילדונג, עכ"ל שוב הרשתי על בחור אחד בן טיבוס, אשר ידעתי בבחירתו, בעל מדות נייבית, יצדיק, ימוג טיב, בהשכל ידעת, לא ראיתי בחור כטיב כמדתי עוד, גם הוא עשה ההרבות עם בחור אחד, בעל חכמת חציניות, ואני הוכחתי איתו, אל תחבר לרשע, העוסק בחציניות, ענה לו שלא ילמוד ממעשי הרעים, רק ירמיד סחרצות שבתי בתורה, אך לא הו ימים מועטים, שנם הוא קרא ספרי לע"ז, יארה שתי שנים תקרתי אחריו אמרו לי שכבר לומר רקודים אצל (מאנן מיוסטער), יבן שב לביתי אפקודם גדול, אין לשער, יבן אם היתו היצה לספר לך מהמעשים הנעשין, ע"י הבחורים הליטרים בישיבה פלנית, אשר שם משתתפים התורה עם החציניות, פעם בננו פעם בבת, התלמידים אשר נתגדלו שם בעת, בעיה"ר על פי רוב צדקים יאפיקודים שבוס הכיחם, ועשוי סולן ממאיר לבית יעקב, וכן נתקיים דברי נמרא סוף בתובת דף ק"יב, דור שכן דור בא קטגוריא בין תיה, פרש"י ז"ל הרבה מסטינים ילמדוין חיבה יעמרי עליהם, ובאמת בדורינו רק על כאלו בעלי תורה הקרנים יבעלו וזה, יבן כאלו מנהיגים יש להסתיין יללמד חיבה, כי המין עם נמשכים אהרוהם, ע"י שמדננן אהרוהם, יעושיין כמעשיהם, יבן הם הם נרמי כל הרעות בת עמי, יחם הם החבלי משיח, כפרש"י ז"ל שבת דף ק"י"ח דבית המתחיל חבלי של משיח, כדאמרין בבתובת, דור שכן דור בא, קטגוריא בין תיה, שנאי ועיד בה עשיריה עכ"ל, והן הן קשים לגיפם שר תיה הצדקים האמתיים, יותר מכל חבלים יצורים, וזה הוא הצירוף הגדול, כמביאר שם בהירא, כי אמריתה קמיה שמיאל אמר צירוף אחר צירוף שני יבין, הני רב יוכפ מויו, יבויו רבויו, יב"י ע"ש, הכל נאמר בכתב מוד הו כנמרא הקדושה מקדם, וכשם שזכרנו רסביל החכמים האלה, בן יזכרתי הו רראות גם בילדה יורה כפיא.

לפני העיבור

ציון, מאלי רוצהי נפשות, אשר מראין לתלמידים הדרך השחה, מעמיד עצמי על בימה ומד גם לפני ארון הקודש, ימכה ראשו במלות, כאחד מן הצדיקים, ומשם ייפת הטיפנה שפתו ורה, לשנית לשון יהודית, ולעשית קבר פתוח גרוני, לקבר נפשית יקרות של התלמידים העומדים שם, בקוף בפני אדם, להשקותם מים העים וימיהו, ימצא שם שמים מתחלל בעוה"ר גיהנם כלל, הם לא יכלו, אחד שינג ואחד מויר כחלול השם, אשם לא תכבה ותולעתם לא תמות, יהיו דראון לכל בשר — יהיה מי שיהיה, אם היו אחד ממשיפתה רבינו עשה כן, ענשי כפיל ימכיל יותר ויהיה, בדברי שלמה הקדוש "ה על קרא בתיכחה, וזכרתי את בריתי יעקב וכו', שיש לי שייכות לתיכחה, שע"כ יגבר עינשם כ"כ, על שהיו לחם אבות, הורים ימורים צדיקים כאלו, והיו יכולין ללמוד ממעשיהם, ולא ממעשה אנשי השע, ככתוב שם באיך, וכבר אמרו ז"ל, לא אברהם מציל ישמעאל, ולא יצחק עשו, ולא הוקיה המלך מנשה וכו', ואין נשיאת פנים לפניו, יא"י לי לאיש, בפרט לכהני ה' אם נישאים פנים לתורה, ק"ח דמעשי אבות, וככתוב בקרא [מלאכי ב'] ועתה אליכם המציה הזאת הכהנים, אם לא תשמעו, אם לא תשימו על לב, לתת כבוד לשמי, אמר ה' צבאות, ושלחתי בכם המארה וכו', יאתם סתם מן הדרך, "הכשתלם רבנים "בתורה, שחתם ברית הלוי, אמר ה' צבאות, גם אני נתתי אתכם נבנים ישפלים לכל העם כפי אשר אינכם שימרים את דרכי, וינישום "פנים "בתורה, הלא אב אחד לכתני, הלא אב אחד בראני, מדוע נכבד איש באחי, "להלל "ברית אבותינו, בנדה יהודא ותועבה נעשתה וכו', כי הלל יהודא קודש ה', אשר אהב "בעל "בת "אב "נבר, ולא נקט בנית אל נבר, אלא בת הוא החכמה החזינית, כפי יעב"ן, יברית אבותינו היא הלשון יהודית, ככתוב בתנא דבני אהיהו הנ"ל, ודיקני בתורה ע"י הקדמה תורה, יפלא מגדל הפירה באייר, בצירוף החיזינית מטעין התלמידים מאחריו ה', ומכשולין רבים מדרך אמת, יהתורה, והלא טובים יותר ויותר שידרו לילה, מלצחנים האלו רוצהי נפשית, כי הוא טובים היו הללו הרב, אשר יוכי מדוקרים סתללו בני ציון הנחתנים מעין היום היו עולם — ונתגדלו כהניק הנשכה בין הנכבדים, מפלה חין כבוד, ולא ידע לשוב עיד, כי אמרה תורה כל באוה לא ישיב"ן, ישמעתי משל נאה עלי עינש עיבקי כפרו חצינים, איש ושר יתמים עשה לי מיעה, ויטב לבי במשתה חייך, ישתה יותר מלטידי עד שנשתכר, וכשכרתי הרבה להוק דעני ובריות, נוקי גוף ומטין, וקלל קליות נמרצת לכל הנכבדים משחי מליכה, עד שעכר עיני השעה ינפלה תרדמה עליו ויושן מינה וקין משנתו, או שלח ארדיו שיפוט העות, והבריחי לשלם סך גדול, וענש איתו ביסורו גוף [על מעשהו אשר עשה, ויתנצל האיש במה נפשי לפני השיפט, יאמר מה פשעי ומה הטאתי אדינו, הלא מיטעה ואינם ישינג הייתה, לא ידעתי מומין ישמאל, מי דאיתו, ומי הכתו, יא"י לי על בשרי וכלימתי, ענה השיפט אין אני מעניש, איך על הנוקן אשר עשית יהבוניות אשר בות שרי המלך ישפטי, כי גם אני ידע שחין אשר יתות היה בעוכרך, ובשכרותך דברת דברים כאלו, אמנם אתה תקבל עינשך, על אשר יתות יותר ממידך, וכו' לא ידע קך מקרב, שהיין משכר, וכדאמר קרא לין חייך היתה שכר, כל שינה בו לא יחכם, (משלי ב') ע"כ תקבל עינשך הנדיל

הגדירה על ששתות מיון התרעלה הוה אשר מוכן לשבת ולבטח הבריות מדרך השכל יאמה, בן הם הדברים אצל בעלי החכמות היציבות, אשר כנגדם, אמר קרא, שוחה עמיקה פי זרה, ירק, ועים הי יפול שם, הי המאמין בהי הלא שימר נפשו, לרחק עצמו מן הדרך, אשר עליו אמר ה', כל באיה לא ישובון, יאהרתי בנחש ישק, בצפעיני יפריש, לבם ידבר תהפוכות, ועיניהם יראי זרות, יבדאמר קרא יהויה כשיובכ בלב ים, יכשיובכ בראש היובל, הכינו כל חיותי, הלמיני כל ידעתי, מתי אקין איסיף יאבקשני עוד, [משלוי יעביין], יבאלו אין מכריין שים הע לעולם, אדרבא בעיניי רק צדקת הי עשה, יאם אלף חצים יבאי בן, לא יאמר חמאתי, לא אלך בדרך זה עיד, אלא יאמר, רבשע עורני כדו שאוכל עיד להרבית מעשי אשר עשיתי, בן הרבם באפלה, לא ידעו כמה יבשלו, יכשם יתוכיף להפך השכור סמעשי שכרות עיו דברוק, בן תוכיף להביא השינה א) בורה, אל דרך אמת, כי בעיניי היא כבר צדוק, עניו בעל מדות טובות עם הבריות, ימוכאי רבים ומרביין תורה, ואיהב ישראל גדול, כלל לא חקר כל כי בעיניו, ולהיות צדיק באמונתו באמת, וכל המדות הבאים מכחה של תורה, היא מרמה בדעתי שכבר זכה לכל דברים כאילו ביותר, ולכל הגאית היא נזכ עניו, ולמה להשחית דברים, מוז שכיר בשכרות, במשני שלמה מלך ישראל עיה, יע"ב אמרו הביתנו אל תען בסוף, זה אפיקורס ישראל, דכ"ש דפקר טפי (ע"ז פ"ק), יעל כל מעשים רעים, לא היו יכולין לענש אותם, כיון שרק מעשה שכרות עשו, אך כיון שאמרה תורה, ללכת בהם ולא בחכמות האומות, יול קרוי כי רב היא, (רש"י ז"ל פי אחריו), ועל כן יקבלו העונש הגדול המר, על כל פשעים שעברו חק, ישתי מיון התרעלה הוה, ינתני מוקס הנפשם לשאר עברות, ימדות רעות, וההתירו עבירה, יזה לגדולים אשר עושין בן בשכלם ידעתם, אמנם הקטנים הנמסרים על פתחי זינה הלזי כל מה שיגרום להם פי זרה לעשות בגדלותם, על מי העינש, רק על מי שמסר איתם, ועל מי שהביא אותם לידו לא יכלי קים, יהמסיתים ומרוחים בפיעל, אי בכח מהם דמם יהיה נדרש, ע"כ מציה הכינו לגדל הבנים לתורה ועבודה, כאשר ציה הי אלהינו, כאשר אמר בן העשה רציני, יהי אמר ללכת בהם ולא בחכמת האומות בן צדוק אתה לעשות, אם תרצה לקיים לגדל בנים לתורה, דאלי"כ אתה עישה, תקבל ענשך מר ימר יותר ויותר, על שמסרת אותו לתורה עם חכמית אימית, מאשר אינו מיסר אותו לתורה, כלל וכלל, כי אלו לא יודעין הבונים יאלי יודעין ימתכינים למרוד בן ינעשין בעלי ירבעם להרוח אחרים, ולחלל שם ה', וכבר אמרו כל המשהף ש"ש ידבר אחר נעקר מן העולם ב) [סיכה], יבן

אם

א) יבזה פרשתי הקרא, אדם תיעה מדרך השכל, בלומר אם לא לתאבין חיטא, רק מדרך השכל החקירה ואפיקודות, אז עד ביר ינים (יבגמרא נדרש על זה הפירש מן התורה, יל טבל התורה בענין שנה ופירש ר"ע), אל יתמכו בן, יבקהל רפאים ינוח (משלוי), בלומר כזה אם ריאין שהולך לבאר שחת, אין יבליין לתסך איתי ילהחורו למיטב, וגם אין רשאין להחזירי, כנס' אבל אפיקורס ישראל אסיר להשיבו דכ"ש דפקר טפי (ע"ז).

ב) כל מי שירוי היתה עם זינה היציבית, הלז, אין תריפה למכתי ילל,

לב העיברי

אם תגדלו בנית התורה לקיים יאתם הדבקים יניו ילהשיא אתם לתחת אל
ישאכם יצרכם כיון שידוע מתורה גם כן בלאומית, קיימת זה, אדרבה עינש
יותר תקבל מה, על אשר מסרת בתך לבחור בזה, אשר הבק חוק נכונה, מאלו
נתת את בתך לעם הארץ, כי הם נקראים אלהים אחרים, בזהר משפטים ניה,
יבש"ע

יאר אם שימש שמונים שנה בכהונה גדולה, לפני נעשה צדוק אי מין, כי
הנגע הזאת מלפני הולכת עד יום המיתה, כי צדעת ממדת היא, בראשי
נגעו — יכן נתלה בדורנו, וכן ממדא אחד אבי אבות הטומאה, אשר חק
קאהר שוה, בברכת שהחינו, יחפין להיות אחד מן המקדשים ימטהרים —
אשר בנה בית עבודה וזה לשם שמים, וכתב אח"כ מכתב גלוי, לכל בני
עמנו, שלמי אמוני ישראל, להצדוק רשעתו, אשר מסוים שם דבריו, שכל מי
שיש לו עינים פתוחות, וראה שצריכון לעשות ולשנות, לפי המקום, הזמן, וכי
ע"ש הלשין בלשון לע"ה, גם אוהו דברים בכתב ולשין לאומיים — ועיקר
ח"ס (אר"ע ח"ב סי' י"ב), וא"כ מה עשית אתה אבני אברהם, למה הית
מאבר עצמך לדעת באור בשדים, וזא הית מקיים התורה, לפי המקום והזמן,
ולמה אתם הנניה מישראל יעזרוה שחתם נפשכם כמו אש, רק כשכול מדאת
עין ע"ה (עיון תוס' ע"ז דף כ"ג), וזא פניתם אחרי הזמן, יאחרי נמימי מרכים
ישרים, אתם אשר היתם משרי מליכת, ולמה אמרו הביתנו שצריכון רעשית
לפי הזמן גורים לפירצה גם אם גורת מלכות הית, למסור נפשי אף על
ערקתא דמסאני מנהגי יהדות, (במהדרין ע"ג), ילמה קומ"ה בש"ע רוק
בדור פריץ אחר הזמן, ילהסיף גורים על גורי תורה, (ח"ט סי' כ"ג), ולא
למעט ח"ה, ולמשיך עם ה' לאט לאט אל באר שחת, להעביר המצוה, והכרות
המצוות, וקריאה בשם ל"ה, יעליהם נתינת החיפה בבית הכנסת, ולשנות לשין
יהודית ככה"נ עד להסכים למעשה רשע, שבמעט אין כמותו שירמדו ידיו בני
ישראל בנהו ראש, אצל מוריהם, ואם אח"כ רצינס של בעלי בתים מהפריצים
בכהכנ"ס קאהר למה לא יבקשו כן מי היה המורה דרך — לשנות ולכנות אחרו זמן,
לעזוב את ה' ותורתו, ולילך אחרי מאהבו ניתנו לחמי וימינו צמרו יפשתו
שמנו ושיקונו (הושע), — יורעו ישראל בע"ז שאין בה ממש, ולא עבדו איתה
אלא להתיר להם ערות התורה, בפרהסיא — יע"כ גם אלו אשר הילכו אחרינו,
נפשו לשאול תוקף הכי צריכון להיות לזה כקו בתורה, יכו אין יודעין כי
לא תורה חרשה מאתו יצא, אותה תורה, ואיתן נימוסין, אשר עשו אבותינו,
מיום היו לעם ה', צריכון אנו לעשות כאשר ראינו מאבותינו, וקבלנו מרביתנו,
וכי הם לא ראו ולא קבלו מאבותיהם הקדושים, ולא ידעו כי אייל הנביא
מהשוחד ממון, פניות פרנסה, וכבוד, אשר מעזיר את העינים ומשתחיה
לאגירת כסף, השמן, לב העם הזה, וזאנו הכבוד, כל יראה בעיניו ולבבו כל
יבין ישב ורפא לו, (ישעיה) וכלל דורו כתב רבינו בתשובתנו, כל המשתנה
דבר אחר, מנהג קל שבקלים ממנהגי אבותינו, חוששין אחרינו שמא מינית
נזרקה בך, (חתם סופר אורח חיים סימן כ"א), יזה לשוני הקדישה, (שם)
תשיבה קנ"ו), אבל יחיד בדורנו, אפילו היא חסין כאלונים, וכגיבה ארוים
גבהו ודבריו כראי מוצק, לא יבול להתיר אפילו מנהג קטן ממנהגי ישראל

עמנו ועם בנינו עד עולם :

בני היקרים ותלמידי החבובים הנמצאים אל תבטלו הישיבה לא תבטלו הלימוד יום ברכים עכ"פ

יבטיע נקראי אלוים (מי שיזו) ואתה תדבק עצמך לעזו ורא יהוה עיב תגדלי צאצאיכם שכבר זה הם הבנים יבנית רחיה יעבדה ורק כאשר צוה ה' עמנו ועם בנינו עד עולם : ואז יהיה ה' עמנו ועם בנינו עד עולם, אני להדי ידיו לה כיון שאני עושין כאשר צוה ה' עמנו ולמדתם את בניכם יזיל ספרו פי עקב, ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם בניכם ולא בנתיכם, דבריו ייסי בן עקובא מכאן אמרו כשהתניק מתחיל לדבר, אביו מדבר עמו לשון הקודש, ולמדתו תורה, אם אינו מדבר עמו לשון הקודש, אינו מלמדו תורה, ואז לי באילו קברו, שנאמר ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם עכ"ל, רבי מצית משיחם על האב, לדבר עמו לשון הקודש, וללמדו תורה, וכבר אמרו רבותינו במובא העיר, שלשון יהודית דוק ג"כ בעין לשון הקודש נחשב לנו, לצאת מקצת חיובותינו, אך אם כאשר הילך מתחיל לדבר, מדברים עמו נכרות, אי הנרית, אי משנן שם היהודית, של עיקרים הנשמה, וממלא סוף יצא לתרבות העיר, כי לא לאדם דרכו, ידברים אלו עומדים ברומי של עולם, כדאמר רבנו יבא יעקב ש"ס, וכמביאר בספרי קדישים, ואין אני יודעין עד מה הדבר מניע, חזו ר"ט האך היו דיוק בשמא, (וימא דף פ"ג), מן השם ידע אם הוא צדיק אי רשע, ורשעי רביתנו (ברכות דף ח'). אל תקרא שמות אלא שמות, וברית כריתת השפתים, מאבותינו במצרים, (כמובא הנא דבי אהיו), הלשון הוא קולמס הלב, להקוק על הלב, אי מעשה יהודית, אי נכרי, אי הגרני, ידו בספרי הג"ה, שאם אין עישה בן קיברי בחייו, אך אם נקיים, הניק הודיע לדבר, אביו ידבר עמו להק, יאביו מלמדו תורה, מאי תורה, תורה צוה לנו משה וכו', ורא דכלכל נפשו בהתורה אל עקוצים יאל גלילום, מסורו נפן נבריה, אז עם גבר תמים ותמם, בידאי יזכה להשאור שרשו בארץ החיים, פרו קודש חלילים, ומתהקך בתימי צדיק, אשרי ודעו אחריו, ויהיה ה' גם עמנו יעם בנינו יב"כ מעתה ועד עולם :

בני היקרים ותלמידי החבובים הנמצאים. כלומר מה שהן בעת עוד על מקומם בישיבה פה אל תבטלו הישיבה שלא יפזרו עצמן איש לאהלו רבות אבותינו ותבטל עיב משיבה, ובעת אשר תהיו פה, לא תבטלו הלימוד יום

כי היום יאמר הוא כך, יודפינו יפרסמנו, ומחר יאמר אחר, כך בסברות חלשית, צנימית דקות, עד שיתירו איסור דאורותא, כאשר ארע בעיה"ד בזמננו, כי רבי פרוצי הדרי והעמידו חוק, לומר, הלא גלוח בחיה"מ, כמה מאית שנים נהנו אבותינו איסור, ינצטערו ונתנוול, יעתה התירו הפרוישים את הדבר, בן נמי נבא ונתור חליל שבת, כפרהסוא בעיה"ר, והקולר תלמי אחים בהגיהמים, ומש"ה לא התור דגאין נב"י כפרהסוא, ומכ"מ נבטלו בה, ע"כ שומר נפש יזהר, וישמרה ה' הגלו חסדיו מלכה, משה הקי סופר מפפד"מ,

על כל פנים י"ב חודש שיעור
 וזמן הלכה תוספת ומה טוב
 ומה נעים אם בני הנחמד וכו'.
 ואתם תשמעו ממנו כמו שהיה
 עד עתה ויהי רצון מלפניך גותן
 התורה יתייש שלא יבש המעיין
 ולא יקצין האילן פרו עין חי
 וקיים אמן ואמן :

יום ויום ברבים, זו אחת מהדברים
 אשר היה משתבח ביה רבינו, שמים
 שהגיע לח"י שנים, לא ביטל יום אחד
 מת"ת ברבים, ואפילו כיו"ב למד ברבים,
 סדר עבודה נלווה גם בעת אשר היה
 מוטל על ערש דיו, ציה לאחד
 מתלמידיו שיקרא לפניו הלכות, כדי
 שלא יזיז דעתו מן התורה, אף בעת אשר
 היו היסורים כ"כ מתגברין עליו ל"ע, עד
 שהכה על הכותל בידו מגדל הצער,
 אעפ"כ מן התירה לא פסק פיטוח, יהיה משתבח בעצמו, תיתו לי סיים
 שבאתי לדעתי לא הלכתי ד' אמות בלא תורה :

על כל פנים י"ב חודש שיעור וזמן הלכה תוס' הזמן המוגבל לרבינו
 הלימוד תורה לשינוי היה כן, ג"פ בשבוע, למד שיעור עיון, וקודם
 השיעור למד ספר מיסר, ובבקר אחרי התפילה למד פוסק, ש"ע א"ח, ובערב
 פוסק יו"ד בכל יום, ובערב שבת קודם הצהרונים, למד סדר פרשה עם פירוש
 ז"ל, והוב דברי המבין ז"ל, בהסבר פנים למי, והגדה יפרישים טובים מאד,
 כליל ה' עשה תמיד תיקון חצות ברבים, ואז נפתחו לו מקורי עיניו ברמעות
 שלוש, אין לשער, יבאמת העידי לו תלמידיו, שמעולם לא ראי אותי בתפלה
 בלא דמעות, הלכה תוס' למד בכל החילה זמן, יסוף זמן, מלבד הסוגיות חג
 בחג, ובאותו זמן למוד הסוגיות, סיים עם התלמידים, מסכתות הרגילות לנמור,
 הלכות חג בחג, כגון יוסא סוכה מגילה שקלים וכו', כליל פסח למד שה"ש
 עם התלמידים, בעת הלימוד שיעור היה דרכי בסוף השיעור, לחזור עוד הפעם
 המצית כל דבריו, ואז השמיט הדברים אשר אינם רק לחידוד, יהתלמידים היו
 צריכין לעמוד על נסיון לפניו, ולפני תלמיד חכם אחד, אשר היה מייעד
 להשגחה עליהם, יעקר המוסר ויראת שמים, שפך על התלמידים בעת סעודת
 שלשית בשבת קודש, מלבד המוסר קודם שיעור, ואצל לימוד חימש יישי
 ז"ל, וככל שעה ירנע דבר מיסר בעתו, וכאן לא הזכיר רבינו, אלא שלא
 שבטל השיעור זמן הלכה תוס', משך זמן י"ב חודש זמן המיגבל לתיקון
 הנשמה, ע"י כרא מזכה אבא, ע"כ אמר ומה טוב ומה נעים אם בני הנחמד
 וכו'. ולא ציה כן בהדוא מטעם משנה דעדיית פ"ה משנה ז', בעקביא בן
 מהללאל שם, אבא פקיד עלי לחברוק, א"ל איני מפקיד, א"ל שמא עולה מצאת
 בן, א"ל לאי מעשיך יקרביך וכו', ועיין בזה ח"ס או"ח סימן י"ב י"ג.
 ואתם תשמעו ממנו כמו שהיה עד עתה, מפני שהיה או בין בני הישיבה,
 גם בני צרייה, קשים בכחה של תורה, נגד רך משיח מלחמה, ע"כ
 צוה רבינו שישמעו ממנו, להיות כיוף לו כמו עד עתה, גם שישמעני ממני
 כמו שהיה עד עתה איכית הלמיד א) :

יהי

(א) גם כי ל"ג שנים שימש רבינו ז"ל בפ"ב יבן בני זה ל"ג שנים שמש,
 יזה יאתם תשמעני ממני מספר הזמן כמי שהיה עד עתה ורואים ההחזק בעינים.